EUROPOS SĄJUNGOS
TEISINGUMO TEISMAS

Teismo **Sprendimas**
byloje C-583/24 | [*Tagu*][1]

Spaudos pranešimas Nr. 154/26

Liuksemburgas, 2026 m. lapkričio 3 d.

# Tariamas paskirtos bausmės neproporcingumas nusikaltimo sunkumui savaime nėra pakankamas pagrindas atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį

*Atsisakymas vykdyti Europos arešto orderį vis dėlto gali būti pateisinamas išimtiniais atvejais, visų pirma kai išduodančiosios valstybės narės teisės aktai leidžia ar net numato tokias neproporcingas laisvės atėmimo bausmes, kurios prilygsta nežmoniškoms ar žeminamoms bausmėms, arba kai šiuose teisės aktuose neatsižvelgiama į nusikalstamos veikos sunkumą ir neleidžiama atsižvelgti į konkrečias aplinkybes*

Europos arešto orderis buvo išduotas dėl Rumunijoje septynerių metų laisvės atėmimo bausme už 3 gramus kanapių ir 4 MDMA tablečių įvežimą nuteisto vyro. Nagrinėdamas šio orderio vykdymo klausimą Nyderlandų teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą, norėdamas sužinoti, ar galima atsisakyti perduoti atitinkamą asmenį dėl to, kad paskirta bausmė neproporcinga nusikaltimo sunkumui. Nyderlanduose už panašų nusikaltimą būtų skiriama nuo vienos iki trijų savaičių laisvės atėmimo bausmė.

Teisingumo Teismas priminė, kad valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo principas reiškia, jog Europos arešto orderio vykdymas yra taisyklė, o atsisakyti jį vykdyti galima tik išimtiniais atvejais, nepažeidžiant pareigos gerbti pagrindines teises. Taigi, nors už šių teisių užtikrinimą pirmiausia atsako arešto orderį išdavusi valstybė narė, jei kyla pavojus, kad gali būti pažeistos Sąjungos teise garantuojamos pagrindinės teisės, vykdančiosios valstybės narės atsisakymas išimtiniais atvejais gali būti pateisinamas atlikus dviejų atskirų etapų nagrinėjimą. Vykdančioji teisminė institucija pirmiausia turi patikrinti, ar išduodančiojoje valstybėje narėje yra sisteminių ar bendrų trūkumų arba trūkumų, darančių poveikį objektyviai identifikuojamai asmenų grupei. Jei tokie trūkumai nustatomi, ji turi toliau įvertinti, ar, atsižvelgiant į suinteresuotojo asmens asmeninę padėtį, jam kyla reali ir konkreti pagrindinių teisių pažeidimo rizika.

Tačiau Teisingumo Teismas patikslino, kad net dideli skirtumai tarp bausmių, numatytų valstybių narių teisės aktuose, savaime nėra pakankami, kad būtų galima konstatuoti tokius trūkumus. Šie trūkumai gali būti nustatyti, kai išduodančiosios valstybės narės teisės aktai arba teismų praktika rodo akivaizdų ir šiurkštų bausmių proporcingumo principo pažeidimą, kurio negalima ištaisyti jokiomis veiksmingomis teisminėmis priemonėmis. Taip, be kita ko, būtų tuo atveju, jei pagal šiuos teisės aktus būtų leidžiama ar net nustatyta tokia neproporcinga bausmė, kad ji prilygtų nežmoniškam ar žeminamam baudimui, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, arba teismas negalėtų atsižvelgti į nusikalstamos veikos sunkumą ir konkrečias bylos aplinkybes, siekdamas individualizuoti bausmę. Šioje byloje Teisingumo Teismas mano, kad Rumunijos teisės aktuose nenustatyta trūkumų, kurie sudarytų akivaizdų ir šiurkštų bausmių proporcingumo principo pažeidimą, galintį pateisinti atsisakymą vykdyti Europos arešto orderį.

2023 m. gruodžio mėn. DZ Rumunijoje buvo galutinai nuteistas septynerių metų laisvės atėmimo bausme už trijų gramų kanapių ir keturių tablečių, kurių sudėtyje buvo MDMA, įvežimą į šią šalį. 2024 m. sausio mėn. Rumunijos teismas dėl jo išdavė Europos arešto orderį, siekiant, kad jis atliktų šią bausmę Rumunijoje.

Amsterdamo (Nyderlandai) teisme, kuris turėjo nuspręsti dėl jo perdavimo Rumunijos valdžios institucijoms, DZ tam prieštaravo, teigdamas, kad jam paskirta bausmė buvo neproporcinga. Jis nurodė, kad narkotikai buvo skirti žmonos asmeniniam vartojimui, – ji juos vartojo skausmui malšinti. Nyderlandų teismas pažymėjo, kad tai buvo nedideli narkotikų kiekiai ir kad pora neturėjo ketinimų jų platinti.

Nyderlandų teismo teigimu, klostantis faktinėms aplinkybėms galiojusiame Rumunijos įstatyme buvo nustatyta minimali septynerių metų laisvės atėmimo bausmė už labai pavojingų narkotikų, kaip antai MDMA, įvežimą. Išskyrus ribotas bausmės sušvelninimo galimybes, Rumunijos teismai negalėjo atsižvelgti nei į nedidelį atitinkamų narkotikų kiekį, nei į tai, kad jie buvo skirti asmeniniam vartojimui, arba bent jau į tai, kad jie buvo įvežti be ketinimo juos platinti. Be to, nebūtų buvę įmanoma DZ paskirtos bausmės vykdyti lygtinai.

Atsižvelgdamas į tai, Nyderlandų teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą su klausimu, ar Sąjungos teisė[2] leidžia institucijai, atsakingai už Europos arešto orderio vykdymą, atsisakyti perduoti asmenį remiantis tuo, kad paskirta bausmė neproporcinga[3] nusikaltimui, dėl kurio ji buvo paskirta, todėl prieštarauja nusikalstamos veikos ir bausmės proporcingumo principui, įtvirtintam Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje[4].

Savo sprendime Teismas pirmiausia priminė, kad valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo ir pripažinimo principai turi esminę reikšmę Sąjungos teisėje. Išskyrus atvejus, kai yra išimtinių aplinkybių, kiekviena valstybė narė privalo preziumuoti, kad kitos valstybės narės laikosi Sąjungos teisės, ypač joje garantuojamų pagrindinių teisių. Šie principai reiškia, kad **Europos arešto orderio vykdymas yra taisyklė, o atsisakymas jį vykdyti gali būti svarstomas tik išimtiniais atvejais**.

**Galimas bausmės neproporcingumas savaime nėra vienas iš Europos arešto orderio nevykdymo pagrindų**, kuriuos aiškiai numatė Sąjungos teisės aktų leidėjas[5].

Vis dėlto Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs[6], kad išimtinėmis aplinkybėmis vykdančioji teisminė institucija gali ar net privalo atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, jei yra realus pavojus, kad perdavus atitinkamą asmenį bus pažeistos jo pagrindinės teisės[7].

**Šio pavojaus realumas iš esmės turi būti vertinamas dviem paeiliui vykdomais etapais**. Pirmiausia vykdančioji teisminė institucija turi turėti objektyvių, patikimų, tikslių ir tinkamai atnaujintų duomenų, iš kurių matyti, kad išduodančiojoje valstybėje narėje yra sisteminių ar bendrų trūkumų arba trūkumų, darančių poveikį objektyviai identifikuojamai asmenų grupei, kuriai priklauso atitinkamas asmuo. Tik jei ši pirmoji sąlyga įvykdyta, vykdančioji teisminė institucija gali, antra, konkrečiai ir tiksliai išnagrinėti, ar prašomam perduoti asmeniui, atsižvelgiant į jo asmeninę padėtį, iš tikrųjų kyla realus pavojus, kad bus pažeistos jo pagrindinės teisės.

Šiuo atveju Teismas mano, kad **net ir dideli bausmių, numatytų valstybių narių įstatymuose, skirtumai savaime nėra pakankami, kad būtų galima konstatuoti tokius trūkumus**. Nesant visiško baudžiamosios teisės suderinimo, valstybių narių pasirinkimai baudžiamosios politikos srityje iš tiesų gali smarkiai skirtis. Jeigu vykdančiajai teisminei institucijai būtų leista tikrinti bausmės proporcingumą dėl to, kad jos teisės sistemoje ji būtų skirta ne tokia griežta, jai būtų suteikta bendra kitose valstybėse narėse priimtų sprendimų baudžiamosiose bylose kontrolės funkcija, o tai prieštarautų tarpusavio pasitikėjimo ir pripažinimo principams.

Todėl trūkumai, galintys pateisinti tokią kontrolę, gali būti nustatyti tik tuo atveju, jei išduodančiosios valstybės narės teisės aktai ar teismų praktika **akivaizdžiai ir šiurkščiai pažeidžia nusikalstamos veikos ir bausmės proporcingumo principą ir jei nėra veiksmingos teisminės gynybos priemonės, leidžiančios ištaisyti šį pažeidimą**. Tai ypač pasakytina tais atvejais, kai šie teisės aktai leidžia ar net įpareigoja skirti tokias neproporcingas laisvės atėmimo bausmes, kad jos prilygsta nežmoniškoms ar žeminamoms bausmėms[8], arba kai taikomose taisyklėse visiškai neatsižvelgiama į nusikaltimo sunkumą ir teismui neleidžiama atsižvelgti į konkrečias bylos aplinkybes, siekiant individualizuoti bausmę.

Šiuo atveju Teisingumo Teismas konstatavo, kad Rumunijos įstatyme numatyta septynerių metų minimali bausmė už labai pavojingų narkotikų importą savaime negali būti laikoma nežmoniška ar žeminama bausme. Be to, Rumunijos teisėje leidžiama individualizuoti bausmę. Teisingumo Teismas visų pirma gali atsižvelgti į nusikaltimo tikslą, atitinkamą narkotikų kiekį ir lengvinančias ar ypatingas aplinkybes, o tam tikromis aplinkybėmis – pakeisti nusikaltimo kvalifikaciją, dėl ko bausmė gali būti sumažinta. Be to, DZ turėjo galimybę apskųsti savo nuosprendį apeliacine ir kasacine tvarka.

Šiomis aplinkybėmis **nagrinėjamuose Rumunijos teisės aktuose nenustatyta trūkumų, kurie galėtų pateisinti atsisakymą vykdyti Europos arešto orderį**.

**PRIMINIMAS:** Kreipimasis dėl prejudicinio sprendimo priėmimo valstybių narių teismams, nagrinėjantiems juose iškeltas

bylas, suteikia galimybę pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo.

Bendrasis Teismas turi jurisdikciją nagrinėti tik tuos prašymus priimti prejudicinį sprendimą, kurie pateikti dėl: 1) bendros pridėtinės vertės mokesčio (PVM) sistemos; 2) akcizų; 3) Muitinės kodekso; 4) tarifinio prekių klasifikavimo pagal Kombinuotąją nomenklatūrą; 5) kompensavimo ir pagalbos keleiviams atsisakymo vežti ar transporto paslaugų atidėjimo ar atšaukimo atvejais ir 6) šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos. Visus kitus prašymus priimti prejudicinį sprendimą nagrinėja Teisingumo Teismas.

Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas nenagrinėja nacionalinių bylų. Remdamasis Teisingumo Teismo arba Bendrojo Teismo sprendimu, jas turi išspręsti nacionalinis teismas. Tas sprendimas taip pat privalomas kitiems panašią problemą nagrinėjantiems nacionaliniams teismams.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo. Faktinės aplinkybės ir teisinis pagrindas pateikiami atsižvelgiant į reikšmingą laikotarpį, remiantis bylos medžiaga.

Visas sprendimo tekstas ir santrauka, jeigu rengiama, nuo paskelbimo dienos prieinami CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Stefaan Van der Jeught ✆ (+352) 4303 2170

Sprendimo paskelbimo posėdžio vaizdai prieinami „ Curia Web TV “ ir „ European Broadcasting Service“ ✆ (+32) 2 2964106.

Likite su mumis!

[1] Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

[2] 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos 1 straipsnio 3 dalis.

[3] Nyderlanduose už tos pačios kategorijos narkotikų įvežimą, jeigu jų kiekis neviršija dešimties gramų, gresia nuo vienos iki trijų savaičių laisvės atėmimo bausmė. Be to, Rumunijos teismas turi ribotesnes galimybes sušvelninti bausmę arba atidėti jos vykdymą nei Nyderlandų teismas

[4] Chartijos 49 straipsnio 3 dalis.

[5] Pagrindų sprendimo 2002/584 3, 4 ir 4a straipsniai.

[6] Pasirėmęs Pagrindų sprendimo 2002/584 1 straipsnio 3 dalies aiškinimu.

[7] Žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimą *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU (taip pat žr. pranešimą spaudai Nr. 36/16), ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU (taip pat žr. pranešimą spaudai Nr. 113/18).

[8] Kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį, kurio prasmė ir taikymo sritis atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnį.